

FA

Prinsjesdag 2022

Een update

31-10-2022 | Door Bernd Heijnen en Kees van Oostwaard,
beiden werkzaam bij Fiscale Zaken Athora Netherlands

Op Prinsjesdag ging er al veel aandacht uit naar de box-3-plannen en tijdens de Kamerbehandeling is dat niet anders. In deze update staan we daar dan ook bij stil.

Maar ook andere onderwerpen kwamen in de Tweede Kamer al aan bod. Waar dat nodig lijkt gaan we daar op in.

Algemeen

Beperking 30%-regeling

Vanuit de Tweede Kamer zijn veel vragen gesteld over de 30%-regeling en de wijzigingen die daarin zijn voorgesteld. In ons vorige stuk stonden we al stil bij het intentie van het kabinet om de 30%-regeling af te toppen tot een niveau dat het dubbele is van het niveau waarvan uit onderzoek is gebleken dat de vergoeding niet meer goed aansluit bij de extra gemaakte kosten. Ook vanuit de Tweede Kamer is daar aandacht aan besteed en vroeg men naar opheldering. Helaas heeft staatssecretaris van Rij bij de beantwoording bijna één-op-één dezelfde tekst en uitleg gebruikt als in

de Memorie van Toelichting op het Belastingplan 2023.¹ Herhaald wordt dat met die hoge aftoppingsgrens wordt tegemoet gekomen *'aan de omstandigheid dat in individuele situaties afhankelijk van factoren als het land van herkomst en de grootte van het gezin de werkelijke kosten kunnen afwijken van wat gemiddeld aan de orde is.'*

Verhoging onbelaste reiskostenvergoeding

In de Tweede Kamer wordt gevraagd naar de mogelijkheid om de onbelaste reiskostenvergoeding automatisch mee te laten stijgen met de inflatie. De huidige geplande stijging van de reiskostenvergoeding heeft namelijk als reden de algemeen gestegen kosten van het gebruik van openbaar vervoer, de auto en brandstof de afgelopen jaren. De staatssecretaris antwoordt dat een algemene indexatie niet logisch is omdat de kosten van verscheidene vervoerswijzen van elkaar verschillen en dat er ook factoren zijn die een positieve ontwikkeling hebben op vervoerskosten. Daarnaast speelt budgettaire derving een rol.² Vervolgens wordt gevraagd of de geplande verhoging wel genoeg is in deze tijd. Daarop wordt geantwoord dat het sterk afhankelijk is van het vervoersmiddel en de woon-werkafstand.

¹ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 84.

² Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 27.

Een generieke stijging zou het beste aansluiten bij de huidige uitvoeringsstructuur van de onbelaste reiskostenvergoeding.³

Ons commentaar

Het tegenstrijdige van de beantwoording van vragen over de 30%-regeling is dat bij een eerdere vraag over de impact van de maatregel Van Rij, over gevallen die meer verdienen dan de nieuwe norm van € 216.000 en wellicht hogere extraterritoriale kosten maken, nog antwoordt dat die gevallen gebruik kunnen maken van de vergoeding van daadwerkelijk gemaakte extraterritoriale kosten in plaats van de 30%-regeling.⁴ Dat argument gaat dan toch ook op bij de uitzonderlijke gevallen die nu de reden zijn dat het aftoppingsniveau op € 216.000 ligt in plaats van € 100.000? Dit betekent dat volgens de berekeningen van het kabinet € 216.000 - € 100.000 x 30% x 5 jaar = € 174.000 extra vergoeding nodig is voor die uitzonderingsgevallen, die toch al een hoog salaris hebben, om te kunnen acclimatiseren. Een vreemd argument bij deze cijfers. De echte reden van het niet verder aftoppen dan de geplande grens is het behouden van de concurrentiepositie ten opzichte van andere landen en niet het tegemoetkomen aan uitzonderingsgevallen.

Dan de onbelaste reiskostenvergoeding. De twee gestelde vragen die hierover in dit stuk zijn behandeld, worden met een tegenovergesteld antwoord van repliek voorzien: een algemene meestijgende indexatie is niet specifiek genoeg, maar een geplande generieke stijging van € 0,19 naar eerst € 0,21 en daarna € 0,22 sluit juist weer aan bij de huidige uitvoeringsstructuur van de onbelaste reiskostenvergoeding. Een wispelturig stel antwoorden van de staatssecretaris naar onze mening.

Pensioen

Omzetting ODV in lijfrente⁵

De Tweede Kamer besteedt weinig aandacht aan de oudedagsverplichting (ODV). Toch levert een (algemene) vraag een aardig beeld op van het 'pensioenlandschap' in Nederland.

Uit gegevens van het CBS blijkt dat er ruim 10 miljoen personen zijn met een

³ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 28.

⁴ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 80.

⁵ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 67 en verder.

toekomstige levenslange periodieke pensioenuitkering in de tweede pijler. Uit aangiftegegevens van de Belastingdienst over het jaar 2018 volgt dat er circa 475.000 belastingplichtigen zijn die gebruik maakten van aftrek voor de derde pijler (zonder dat er gegevens bekend zijn over de onderverdeling naar productcategorie (lijfrenteverzekering, lijfrenterekening, lijfrentebeleggingsrecht). Tot slot blijkt uit aangiftegegevens van de Belastingdienst van 2020 dat er nog circa 60.000 belastingplichtigen zijn met een bevroren pensioen in eigen beheer.

Lijfrente

Zoals gemeld in onze Prinsjesdagspecial worden in het belastingpakket 2023 diverse maatregelen voorgesteld die lijfrenteproducten raken:

- Afschaffen oudedagsreserve
- Afschaffen middelingsregeling
- Leeftijdsgrens bij omzetting ODV in een lijfrente.

Alle drie de onderwerpen zijn aan de orde gekomen bij de Kamerbehandeling. De ODV is hiervoor al aan de orde gekomen.

Afschaffen oudedagsreserve⁶

Staatssecretaris Van Rij herhaalt naar aanleiding van Kamervragen hetgeen al in de Memorie van toelichting is opgemerkt, namelijk dat de oudedagsreserve 'een papieren handeling' is. Er worden geen premies betaald, zoals bij een lijfrente. Daarmee bestaat het risico dat op het moment van staking van de onderneming geen (voldoende) middelen voorhanden zijn om de oudedagsreserve af te storten en een daarmee een lijfrente te bedingen. Op dat stakingsmoment moet dan worden afgerekend omdat geen lijfrente is bedongen en daarvoor zal dan waarschijnlijk ook geen geld beschikbaar zijn. Het enige dat is bereikt, is belastinguitstel.

De staatssecretaris wijst ook op de verruimde mogelijkheden die straks beschikbaar zijn via het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen.

Van Rij zegt dat het kabinet bewust geen einddatum voor de oudedagsreserve heeft gekozen. En hij ziet niets in de suggesties van het vrijstellen van een deel van een vrijwillige vrijval of het afrekenen tegen een lager tarief.

⁶ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 30 en verder

De afschaffing van de oudedagsreserve loopt niet meer synchroon met de invoering van de Wet toekomst pensioenen. Daarom is het kabinet gevraagd om een terugwentelingsmogelijkheid voor ondernemers te creëren. Dat zou er toe moeten leiden dat bedragen die in 2024 worden gestort als 'derde pijler'-pensioen, bij de aangifte in 2023 in aftrek kunnen worden gebracht. Het kabinet gaat hier niet in mee.⁷

Ons commentaar

De argumenten van de staatssecretaris snijden gedeeltelijk hout. De oudedagsreserve is inderdaad een papieren tijger die de ondernemer zeker in betalingsproblemen kan brengen tegen de tijd dat de onderneming gestaakt wordt. Maar het verwijzen naar de Wet toekomst pensioenen is eigenlijk ook niet helemaal realistisch. Die ondernemer zou nu ook al gebruik kunnen maken van de jaarruimte, ook al is die qua omvang nu nog beperkter. Punt is simpelweg dat die ondernemer niet zelden het geld in de onderneming wil houden, al dan niet gedwongen door geldzorgen. Blijkbaar hebben de parlementariërs het heel druk en hebben zij niet de tijd om binnen hun de fractie vragen af te stemmen (en volgen zij niet het pensioendossier). Maar liefst twee fracties vragen namelijk wanneer de verruiming van de derde pijler in werking treedt.

Afschaffing middelingsregeling⁸

Slechts 15% van de belastingplichtigen die daarvoor in aanmerking komt, maakt gebruik van de middelingsregeling. En hoewel het aantal belastingplichtigen dat gebruik maakt van deze faciliteit slechts beperkt is toegenomen, is het budgettair beslag wel verdubbeld. Er is geen eenduidige oorzaak voor deze stijging aan te wijzen. Wel heeft de staatssecretaris het vermoeden dat de verdubbeling vooral ontstaat door mensen die werkloos zijn geworden en een vertrekvergoeding hebben ontvangen.

Gevraagd naar de oorzaak van de lage benutting van de middelingsregeling geeft Van Rij aan dat de reden niet bekend is en dat een mogelijke oorzaak onbekendheid van de regeling is. Ook noemt hij de complexiteit en de administratieve lasten van de middelingsregeling.

Kamerleden hebben ook gevraagd of automatisering van de middelingsregeling niet

mogelijk is. De staatssecretaris is onder meer van mening dat het aan de belastingplichtige is om een keuze te maken voor een specifiek middelingstijdvak.

Ons commentaar

De onderbouwing van de staatssecretaris komt ons niet sterk voor. Uiteraard wordt de belastingwetgeving een (klein) stukje eenvoudiger met de afschaffing van de middelingsregeling. Maar het voelt onrechtvaardig dat bijvoorbeeld eenmalig hogere inkomsten hoog worden belast. En automatisering is uiteraard best mogelijk, met een keuzemogelijkheid voor de belastingplichtige om al dan niet in het desbetreffende jaar gebruik te maken van de regeling. De belastingplichtige blijft zelf verantwoordelijk voor de definitieve inhoud van zijn/haar aangifte.

Gelet op de voorgeschiedenis van de Belastingdienst is de terughoudendheid van de staatssecretaris voor automatisering wel te begrijpen. De Belastingdienst heeft al moeite genoeg met de automatisering.

Eigen woning

Afschaffen jubelton

Op basis van artikel 33 5°, letter c Successiewet kan iedere verkrijger tussen 18 en 40 jaar eenmaal in zijn/haar leven per schenker een beroep doen op een verhoogde vrijstelling van de schenkbelasting bij een schenking voor de eigen woning van de verkrijger met in 2022 een maximum van € 106.671. Nu het voorstel is om in twee stappen deze zogenoemde jubelton af te schaffen, is in de Tweede Kamer de vraag gesteld hoe de bestedingstermijn uitwerkt voor schenkingen die eventueel gespreid worden gedaan.

Is in de aangifte schenkbelasting voor een schenking in 2022 een beroep is gedaan op de vrijstelling voor de eigen woning, dan moet de schenking uiterlijk op 31 december 2024 zijn besteed aan de eigen woning. Wordt in 2023 een aanvullende schenking gedaan - aangezien de vrijstelling eigen woning in 2022 niet volledig is benut - dan geldt hiervoor eveneens een uiterste bestedingsdatum van 31 december 2024.

Wordt in 2023 voor het eerst een beroep gedaan op de (verlaagde) vrijstelling eigen woning van € 28.947, dan geldt hiervoor een bestedingstermijn tot 31 december 2025.

⁷ Nota naar aanleiding van het nader verslag, TK 36 202, nr. 24

⁸ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 42 en verder

Maar voor dat bedrag geldt - bij een schenking door ouders - geen bestedingseis.⁹

Ons commentaar

Voor de praktijk zijn twee zaken van belang bij schenking voor de eigen woning in 2022:

1. Het geschonken bedrag moet uiterlijk 31 december 2024 zijn aangewend voor de eigen woning (aanschaf, aflossing of verbouwing)
2. Bij een gedeeltelijke schenking in 2022, kan ook in 2023 nog geschonken worden tot in totaal het maximale bedrag van € 106.671 is bereikt.

Dit laatste kan in voorkomende gevallen welkom zijn. Stel dat de ouders in 2022 € 10.000 schenken voor de eigen woning (die misschien nog niet is gekocht), dan kan in 2023 aanvullend nog maximaal € 96.671 worden geschonken, onder gebruikmaking van de vrijstelling eigen woning. Uiterlijk 31 december 2024 moet het bedrag dan besteed zijn aan de eigen woning. Uiteraard moet niet vergeten worden om voor 2022 een aangifte schenkbelasting te doen voor het genoemde bedrag van € 10.000. Veiligheidshalve kan worden gekozen voor een schenking in 2022 die hoger is dan € 27.231. Dat is het algemene bedrag van de vrijstelling voor schenkingen aan kinderen tussen de 18 en 40 jaar. Samen met de - vereiste - aangifte schenkbelasting is dan volstrekt duidelijk waarvoor de schenking bedoeld is.

Sparen en beleggen

Box 3

De staatssecretaris was vergeten enkele beslisnota's inzake box 3 naar de Tweede Kamer te sturen. Op 27 september 2022 heeft hij alsnog een aanvullend pakket aan nota's naar de Kamer gezonden.¹⁰

Ons commentaar

Fouten maken is uiteraard menselijk, maar dit was toch we een fors pakket aan papier dat over het hoofd is gezien. Het gaat om ruim 300 pagina's, die verdeeld over 7 pdf-documenten zijn aangeboden.

⁹ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 36 202, nr. 21, pag. 101

¹⁰ Brief staatssecretaris van Financiën, 27 september 2022, kenmerk 2022-0000234788

Wetsvoorstel Wet rechtsherstel box 3

Voor dit wetsvoorstel is een nota van wijziging¹¹ aangeboden. Naast tekstuele verbeteringen is vastgelegd dat de wet terugwerkt tot 1 januari 2017 in plaats van 1 juli 2022, de datum die oorspronkelijk was voorgesteld.

Diverse fracties hebben gevraagd of dit voorstel wel houdbaar is. Namens het kabinet wijst de staatssecretaris erop dat de Hoge Raad heeft geoordeeld dat de wetgever bij het hanteren van een forfaitair stelsel de werkelijkheid moet trachten te benaderen. Volgens Van Rij wordt aan deze eis voldaan. Tegelijkertijd wordt benadrukt dat het nog niet gaat om een heffing op basis van werkelijk rendement.¹²

Desgevraagd is de staatssecretaris in de Nota naar aanleiding van het verslag richting de Kamer stilliger over het niet tegemoet komen aan de niet-bezwaarmakers. Ook blijkt dat Rechtbank Noord-Holland rechtsherstel heeft geboden aan een niet-bezwaarmaker. Maar de staatssecretaris geeft aan dat deze uitspraak van 7 februari 2022 is, en dus van vóór het arrest waarin de Hoge Raad heeft geoordeeld dat belastingplichtigen van wie de aanslag onherroepelijk was op het moment van het Kerstarrest geen recht hebben op het rechtsherstel. Hij herhaalt dat de Belastingdienst verzoeken om ambtshalve vermindering zal afwijzen.

Op het punt van bezwaar geeft Van Rij aan dat bezwaar maken tegen de aanslag van de ene partner betekent niet dat ook automatisch bezwaar is gemaakt tegen de aanslag van de andere partner. Dat betekent dat als slechts één van beide partners bezwaar heeft ingediend, alleen die ene partner rechtsherstel krijgt.

Wetsvoorstel Overbruggingswet box 3

In de Nota naar aanleiding van het verslag¹³ stelt staatssecretaris Van Rij desgevraagd dat de huidige voor de nieuwe box-3-wetgeving een zo goed mogelijke inschatting is. Onvoorziene ontwikkelingen kunnen leiden tot vertraging. Pas na de uitvoeringstoets (gepland voor het tweede kwartaal 2023) zal duidelijk worden wanneer de nieuwe wetgeving daadwerkelijk kan worden ingevoerd.

Diverse fracties vragen naar de onderbouwing van het forfaitaire rendementspercentage voor schulden. Van Rij geeft aan dat het kabinet zich realiseert dat elke keuze voor een nieuw forfait discussie kan oproepen.

¹¹ Nota van wijziging, TK 36 203, nr. 7

¹² Nota naar aanleiding van het verslag TK 36 203, nr. 6

¹³ Nota naar aanleiding van het verslag TK 36 204, nr. 6

Het kabinet weet niet hoeveel van de schuld in box 3 bestaat uit consumptieve kredieten en wat daarvan de rente is. Wel ziet het kabinet dat 90% van de schuld in box 3 zich concentreert bij bezitters van onroerend goed. Om die reden vindt het kabinet de keuze voor de gemiddelde rente op het totaal aan uitstaande hypotheek van huishoudens, de meest evenwichtige.

Gevraagd naar het ontbreken van rechtszekerheid bij het pas achteraf vaststellen van twee van de drie forfaitaire rendementspercentages, reageert de staatssecretaris met de opmerking dat een ondernemer die aan het begin van het kalenderjaar ook nog niet precies weet wat aan het einde van dat jaar zijn winst zal zijn¹⁴. Hij voegt daar nu aan toe dat in het toekomstige stelsel van box 3 op basis van het werkelijke rendement het voor de belastingplichtige aan het begin van het kalenderjaar ook niet duidelijk is welk rendement hij werkelijk na afloop van dat jaar zal hebben behaald.

Kamerleden hebben ook gevraagd waarom gekozen is voor één categorie overige bezittingen en voor één rentepercentage voor schulden. Van Rij geeft aan dat bij de keuzes “*de overwegingen in het Kerstarrest, de uitvoerbaarheid voor de Belastingdienst en ketenpartners en de begrijpelijkheid voor burgers*” zijn gewogen.

Veel vragen zijn gesteld over de zogenoemde peildatumarbitrage. Daarom zet staatssecretaris Van Rij die problematiek nogmaals uiteen. Op het moment van vervreemding van een vermogensonderdeel uit de categorie overige beleggingen begint voor de belastingplichtige de periode van drie maanden te lopen. Wordt binnen deze periode van drie maanden de peildatum (1 januari) gepasseerd én vindt daarna (binnen de drie maanden vanaf het moment van vervreemden) een tweede handeling plaats waarmee een deel van het banktegoed weer wordt geïnvesteerd in bijvoorbeeld aandelen, kan de Belastingdienst kijken naar de beweegredenen van de belastingplichtige voor deze handelingen. Waren deze beweegredenen erop gericht om voornamelijk een fiscaal voordeel met de twee handelingen en de timing ervan te behalen? Dan dienen deze arbitragehandelingen fiscaal te worden genegeerd. De Belastingdienst gaat dit ‘risicogericht toetsen’.

Het - als alternatief voor de arbitragepeildatum - introduceren van meerdere peildata bleek voor de Belastingdienst niet haalbaar.

¹⁴ Onder verwijzing naar de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel

Ons commentaar

De verwijzing naar een ondernemer die bij aanvang van het jaar niet weet hoeveel winst hij gaat behalen, snijdt wat ons betreft geen hout. Als die ondernemer winst behaald, kan hij wel uitrekenen hoeveel belasting hij daarover moet betalen. De verwijzing naar de beoogde opzet van het nieuwe stelsel is wat ons betreft beter. Door de keuze voor een (grote) categorie ‘overige bezittingen’ naast banktegoeden en schulden neemt het kabinet het risico dat ook hiertegen massaal bezwaar wordt gemaakt. Het lijkt in ieder geval geen recht te doen aan de grote diversiteit aan rendementen die worden behaald in deze categorie bezittingen.

Geen bezwaarmakers box 3

Dit onderwerp is hiervoor al besproken bij het onderdeel ‘Wetsvoorstel Wet rechtsherstel box 3’.

Rendementspercentage ‘Overige bezittingen’ box 3 2023

Uit een brief aan de Tweede Kamer over het toekomstige box-3-stelsel blijkt dat het forfaitair rendement van overige bezittingen voor 2023 wordt gesteld op 6,17%.¹⁵

Motie Zilvervlootsparen

Tussen al het ‘box-3-geweld’ is er ook nog een motie ingediend om te onderzoeken ‘hoe een product zoals het zilvervloot-sparen weer kan worden geïntroduceerd, waarbij kinderen op hun 18de verjaardag een premie ontvangen over hun gespaarde geld’. Overweging daarbij is onder meer ‘dat spaarproducten voor jonge mensen spaarzaam gedrag en financiële weerstand kunnen stimuleren’.¹⁶

Ons commentaar

Een sympathieke motie waarbij we wel de kanttekening plaatsen dat de rentevergoedingen op dit moment nog niet uitnodigen tot sparen. Maar educatief gezien is het geen gek idee. Overigens is het idee niet helemaal nieuw. Enkele jaren geleden heeft een van de grotere banken dit idee ook gelanceerd, maar het kon toen niet op voldoende bijval rekenen. Maar wie weet.

¹⁵ Brief staatssecretaris van Financiën, 29 september 2022, kenmerk 2022-0000206548, bijlage 3

¹⁶ TK 36 200, nr. 94

Slotopmerkingen

De Tweede Kamer zit nog middenin de behandeling van het Belastingplan 2023. Het wetsvoorstel wordt plenair door de Tweede Kamer behandeld op 8 en 9 november. Op 10 november worden de moties en amendementen behandeld gevolgd door de stemming op dezelfde dag. We zijn benieuwd of dit nog leidt tot aanpassingen. Na 10 november is de Eerste Kamer aan zet.